

Ystävä ja työpari

Suhtautumiset koiriin Suomen Kennelliiton julkaisussa vuosina 1938–1941

Mira Suoranta

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2026

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historia

Mira Suoranta

Ystävä ja työpari : Suhtautumiset koiriin Suomen Kennelliiton Julkaisussa vuosina 1938–1941

Sivumäärät: 20 sivua, ei liitteitä

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Suomen Kennelliiton Julkaisussa esiintyviä suhtautumistapoja koiria kohtaan. Suomen Kennelliiton Julkaisu on Suomen Kennelliiton julkaisema lehti. Aineistona on käytetty vuosina 1938–1941 ilmestyneitä lehtiä. Tutkimukseni kohde suuntautuu siviilielämän hyötytoiminnassa mukana oleviin koiriin. Tutkielmassa erittelen sitä, millaisia suhtautumiset koiria kohtaan ovat olleet ja mitkä tekijät niihin ovat vaikuttaneet. Tutkin suhtautumisia tarkastelemalla lehdessä julkaistuja tekstejä ja niissä käytettyjä tapoja, joilla koirista puhuttiin. Tutkimuksen tarkoituksena on valottaa ihmisten ja koirien suhteita Suomessa 30- ja 40-lukujen taitteessa.

Lehdestä tutkimuksen myötä esille nousseet suhtautumistavat voi jakaa kolmeen eri ryhmään: positiiviseen suhtautumistapaan, käytännölliseen suhtautumistapaan ja negatiiviseen suhtautumistapaan. Kaikille näille suhtautumistavoille yhteistä on hyötyajattelun vaikutus. Tämä ajattelutapa on yhteydessä ajan yleiseen ajattelumaailmaan. Koirien rooli maatalousyhteiskunnassa oli olla osana hyödyn tuottamista omistajalleen, esimerkiksi metsästyksessä auttamalla. Erilaiset suhtautumistavat eivät olleet tarkkarajaisia. Suhtautumistavat vaikuttivat toisiinsa, ja koiriin saatettiin suhtautua samaan aikaan erilaisten suhtautumistapojen pohjalta tilanteen mukaan.

Avainsanat: ihminen-eläinsuhde, kenneltoiminta, koira

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
1.1	Tutkimuksen taustaa	4
1.2	Pohjustusta Kennelliitosta	5
2	Erilaiset suhtautumistavat koiriin Kennelliiton Julkaisussa	7
2.1	Arvostava suhtautuminen	8
2.2	Käytännöllinen suhtautuminen	10
2.3	Negatiivinen suhtautuminen	15
3	Lopuksi	18
	Lähteet	20

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa

Koirat ja ihmiset ovat eläneet yhdessä tuhansia vuosia, ja tänä aikana myös näiden kahden lajin välinen suhde on ollut muutoksessa yhteisestä hyötysuhteesta lemmikin ja omistajan väliseen suhteeseen. Ihmisten suhtautumiset koiriin ovat muuttuneet yhteisen elon aikana. Kandidaatintutkielmassani tarkastelen sitä, millaista kuvaa Suomen Kennelliiton Julkaisu rakentaa suhtautumisesta koiriin Suomessa 1930- ja 40-lukujen taitteessa. Ajankuva oli tuona aikana erilainen, mikä vaikutti myös koiria kohti rakentuviin suhtautumisiin. Maatalousyhteiskunnan aikana suhtautuminen koiriin muodostui erilaisten ajattelumallien pohjalta kuin nykypäivän modernissa yhteiskunnassa, jossa koirat nähdään seuraa tarjoavina lemmikkeinä. Nämä erilaiset suhtautumistavat ovat tutkimukseni kiinnostuksen kohteena. Tutkimuskentällä tutkielmani liittyy uuteen eläinhistoriaan. Kyseessä on uusi suuntaus historiantutkimuksessa, jossa tutkimuksen kohteiksi valikoituvat eläimet ja niitä tarkastellaan aikaisempaa tutkimusta monipuolisemmin.

Tutkimukseni tarkastelema ilmiö on koirien rooli ja asema yhteiskunnassa ja käsittelemäni teema on ihmisten suhtautuminen koiriin. Tutkimuskysymykseni kysymyksenasettelu on seuraava: millaisia erilaisia suhtautumisia koiria kohtaan Kennelliiton julkaisussa nousee esille vuosina 1938–1941? Työn keskeinen näkökulma on kenneltoimijoiden suhtautumisessa kenneltoiminnassa mukana oleviin koiriin, eli siihen, millaisia tunteita ja ajatuksia koirat ovat herättäneet. Kirjoituksissa esille nousevia suhtautumisen yleisiä näkökulmia ovat suhtautuminen kirjoittajan omiin koiriin, muiden ihmisten koiriin ja koiriin yleisesti. Näkökulma tutkimukselle muodostuu alkuperäisaineiston pohjalta, ja tämän takia tutkimuksessa näkökulma koiriin muodostuu juuri kenneltoiminnan kautta.

Aikaisempaa historiantutkimusta koirista on tehty useista näkökulmista. Esimerkiksi kenneltoiminnan historiaa, koirien merkityksiä sotilaille sodassa ja yleisemmin koirien merkityksiä ihmisille on tutkittu. Sotakoirista on kirjoittanut esimerkiksi Noora Viljamaa Pro gradussaan *Sotatoverit : Sotakoirat, sotilaat ja sodan kokemus talvi- ja jatkosodassa* (2020). Yleisesti suomalaisen kenneltoiminnan historiasta on kirjoittanut Anneli Mäkelä-Alitalo kirjassaan *Pennusta pitäen. Suomalaisen kennelhistorian ensimmäiset sukupolvet* (1998). Kyseisessä teoksessa on myös käytetty lähteenä Suomen Kennelliiton Julkaisuja, joita käytän itsekin lähteenä omassa tutkielmassani. Myös muuttuvista suhtautumisista eläimiin erilaisissa

maailmantilanteissa on kirjoitettu. Suomalaisten suhteista koiriin varsinkin sodan aikana on kirjoitettu kirjassa *Suomen koirat sodassa ja rauhassa* (Uma Aaltonen ja Kaija Unhola, 1999). Kirjassa pääosassa ovat kuitenkin ihmisten suhteet tiettyihin koirayksilöihin, tai tietyissä rooleissa oleviin koiriin, kuten poliisi- tai opaskoiriin, eivät ihmisten suhteet koiriin yleisesti. Aiheittani sivuavaa tutkimusta on siis olemassa, mutta juuri tutkimukseni ajankohdan suhtautumisista koiriin Suomessa en ole löytänyt tutkimusta.

Alkuperäisaineistona tutkimuksessani on Suomen Kennelliiton Julkaisu, joka on Suomen Kennelliiton julkaisema lehti. Suomen Kennelliitto perustettiin vuonna 1934, ja liiton lehden ensimmäinen numero julkaistiin toukokuussa 1935. Tutkimuksessani tarkastelen lehden numeroita vuosilta 1938–1941. Huomioitavaa tutkimukselleni on se, että Kennelliiton Julkaisussa keskitytään vain rotukoiriin, joita käytettiin kenneltoiminnassa, joten muut koirat ja suhtautuminen niihin jäävät suurimmaksi osaksi pois aineistosta. Tutkimuksessa sekarotuiset koiratkin nousevat kuitenkin esille niiden puitteiden varassa, jotka lehti on kirjoituksillaan niiden käsittelylle antanut. Lehdessä tehdään eroa rotukoirien ja sekarotuisien koirien välillä, ja tämä antaa tutkimukselle mahdollisuuden tarkastella myös suhtautumisia sekarotuisiin koiriin.

Kennelliiton julkaisussa suuri osa sivumäärästä on käytetty koirien näyttely- ja kilpailutulosten julkaisemiseen. Näitä listauksia ja taulukoita en kuitenkaan pääsääntöisesti tarkastele tutkielmassani, vaan kiinnostukseni kohteena ovat julkaisun kirjalliset tekstit. Nämä tekstit käsittelevät monia erilaisia koiriin liittyviä aiheita ja näkökulmia. Suuri osa niistä on ohjeistavia tekstejä, joissa annetaan neuvoja kenneltoimintaan liittyviin aiheisiin, kuten koirien jalostamiseen tai kouluttamiseen. Tällaisten tekstien lisäksi lehdessä on julkaistu myös esimerkiksi kertomuksia omien koirien kanssa tehdyistä aktiviteeteista ja tietoa Kennelliiton toiminnasta. Olen valinnut teksteistä tarkasteltavakseni sellaisia, joista on mahdollista selvittää erilaisia suhtautumistapoja koiriin. Tällaisia tekstejä ovat yleensä olleet sellaiset, joissa koirista ei puhuta aivan yleisellä, ohjeistavalla tasolla, vaan joissa kirjoittajan omat ajatukset koirista nousevat esille. Tarkastelen siis esimerkiksi erilaisia sanamuotoja, joita koirista puhuttaessa on käytetty.

1.2 Pohjustusta Kennelliitosta

Kenneltoiminta alkoi jo 1800-luvun lopun Englannissa. Vaikka maassa oli pitkät perinteet hyötykoirien käytössä, alettiin kenneltoiminnassa suuntautua jalostukseen ja tavoitteeksi

toiminnalle tuli koirien ulkomuotojen muokkaaminen haluttuihin suuntiin.¹ Suomalainen 1930-luvun kenneltoiminta eroaa tästä siten, että tavoitteena oli tuottaa hyötykoiria, kuten metsästyskoiria, eikä vain ulkonäöltään tietynlaisia yksilöitä. Suomen Kennelliitto järjesti koirille kokeita, joissa niiden kykyjä erilaisiin tehtäviin, kuten metsästyksen ja lääkintätoimen tarkasteltiin. Myös koiranäyttelyitä järjestettiin, mutta ne eivät olleet Kennelliiton jäsenten pääasiallinen mielenkiinnon kohde,² vaikka koirien ulkonäkö koettiin tärkeäksi. Suomessa kenneltoiminnan oli aloittanut Suomen Kennelklubi vuonna 1889. Suomen Kennelliitto perustettiin 1934. Vuonna 1962 nämä liitot yhdistyivät Suomen Kennelliiton nimen alle. Kennelklubi oli alun perin suurimmaksi osaksi ruotsinkielinen ja Kennelliiton perustajien tarkoituksena olikin sekä perustaa suomenkielinen kenneljärjestö että uudistaa suomalaista kenneltoiminnan kenttää.³ Kennelliiton ja Kennelklubin toimintatavat erosivat toisistaan jonkin verran, vaikka molemmat olivat suomalaisia koirien kenneltoimintaan keskittyviä yhdistyksiä. Yhdistysten välillä oli kilpailua, eivätkä ne tehneet paljoakaan yhteistyötä, vaikka sellaista yritettiin talvisodan päätyttyä niiden välille saada aikaiseksi.

Samaan aikaan kun Kennelliiton julkaisussa keskityttiin suurimmaksi osaksi hyötykoiriin, kasvoi Suomessa 30-luvulla myös seurakoirien suosio. Seurakoiratoiminta oli Suomessa kuitenkin tuona aikana enemmän liitoksissa Kennelklubiin, joten siksi seurakoirat eivät Kennelliiton Julkaisussa nouse paljoakaan esiin. Seurakoirien rooli oli nimensä mukaisesti olla omistajan seurana ja ilona.⁴ Tällainen koirasuhde ei Kennelliiton Julkaisussa kuitenkaan nouse esille edeltä mainitun syyn vuoksi. Kahden kenneltoimintaan liittyvän yhdistyksen samanaikainen toiminta vaikuttaa siihen, että eri yhdistyksiä tarkastellessa saattaa suomalaisesta koiratoiminnasta saada erilaisen kuvan.

Kennelliitolla oli vuoden 1939 lopussa 85 perustavaa jäsentä ja 1 761 henkilövuosijäsentä⁵, joten kenneltoiminta ei ollut aivan marginaalista. Täten sen tarkastelulla voidaan muodostaa kuvaa siitä, miten koiriin suhtauduttiin 1930- ja 40-lukujen taitteen Suomessa. Kennelliiton lehteen kirjoittivat useat eri Kennelliitossa toimineet henkilöt, ja lehti myös julkaisi sinne lähetettyjä jäsenten kirjoittamia tekstejä. Vaihtelevat kirjoittajat mahdollistavat sen, että lehdessä esille nousee tarkastelussa useita erilaisia suhtautumistapoja. Osa teksteistä julkaistiin nimikirjaimilla tai kokonaan nimettömänä, joten näiden kirjoittajien taustojen tarkempi

¹ Turunen 2011, 103–104.

² Mäkelä-Alitalo 1998, 149.

³ Mäkelä-Alitalo 1998, 19, 54–57.

⁴ Mäkelä-Alitalo 1998, 136.

⁵ Mäkelä-Alitalo 1998, 70.

tarkastelu ja kontekstointi on vaikeaa tai jopa mahdotonta. Yleisesti Suomen Kennelliiton toiminnassa mukana olleet henkilöt olivat kaupungissa tai maaseudulla asuvia miehiä, jotka harrastivat metsästystä⁶. Asuinpaikkojen jakauma oli melko tasainen, mutta koska Kennelliitto oli houkutellut jäsenikseen juuri metsästäjiä⁷, lehdessä moni juttu keskittyy aiheen ympärille, mikä vaikuttaa siihen, millainen rooli koirilla yleisesti nähtiin olevan. Kennelliiton muut osa-alueet, kuten palveluskoiratoiminta jäävät lehdessä taka-alalle, kun tarkastelee sitä, kuinka paljon juttuja eri aiheisiin liittyen on julkaistu.

Suomessa 1930- ja 40-lukujen vaihteessa kenneltoiminta oli suureksi osaksi metsästyskoirien ja muiden hyötykoirien jalostamista ja niille erilaisten kokeiden järjestämistä ja koirien arviointia näiden kokeiden menestyksen perusteella. Myös koirien ulkonäköä haluttiin kehittää, ja koiranäyttelyissä koiria arvioitiin ulkonäön perusteella. Nämä tekijät ja koirien erilaiset roolit näkyvät siinä, miten niistä on kirjoitettu. Myös kennelliiton toiminnan tavoitteet ja arvot nousivat esille lehtikirjoituksissa. Kiristynvä maailmantilanne vaikutti 1930-luvun lopulla kenneltoimintaan, kun liitto järjesti kokeita palveluskoirille.⁸ Tällaisia olivat esimerkiksi etsijäkoirat, joita koulutettiin etsimään kadonneita ihmisiä. Kennelliiton lehdessä julkaistuissa kirjoituksissa tärkeimpänä esille nousevana hyötykoiratyypinä on kuitenkin metsästyskoira. Myöhemmin kun esimerkiksi sodan aikaisista koirien menetyksistä kirjoitettiin, näkökulmana oli usein huoli hyvien jalostuskoirien menetyksestä, ei eläinten kuoleman aiheuttama suru omistajalle. Kennelliiton yleisenä tarkoituksena olikin koirien kehittäminen erilaisiin tehtäviin ja ominaisuuksiin, ei lemmikki- tai seurakoiriin keskittyminen, mikä näkyy myös lehden kirjoituksissa.

⁶ Mäkelä-Alitalo 1998, 69–70. Vuonna 1939 naisia oli uusista jäsenistä 5% ja kaupunkilaisia 47,6%.

⁷ Mäkelä-Alitalo. 1998. 69.

⁸ Mäkelä-Alitalo 1998, 132.

2 Erilaiset suhtautumistavat koiriin Kennelliiton Julkaisussa

2.1 Arvostava suhtautuminen

Pääpaino Kennelliiton julkaisussa oli koiran roolilla näyttelyiden ja erilaisten kilpailujen osallistujana. Suurin osa kilpailuista oli ajokoirakilpailuja, joissa koiran metsästystaitoja tarkasteltiin. Mitä menestyneempi koira näissä tapahtumissa oli, sitä merkittävämmiin ja lämpimämpiin siihen usein suhtauduttiin kirjoituksissa. Samaan aikaan teksteissä nousee kuitenkin esille myös koirien omistajien lämmin ja arvostava suhtautuminen eläimiään kohtaan, mikä ei aina ollut sidoksissa koiran menestymiseen kilpailuissa tai muihin koiraa arvottaviin seikkoihin.

Lehden teksteissä näkyy se, miten koiran välineelliseen arvoon yhdistyy tunnearvo. Varsinkin koirat, joiden kanssa oltiin paljon tekemisissä, herättivät ihmisissä positiivisia tunteita. Jos koira kykeni tuomaan ihmiselle esille omaa luonnettaan ja piirteitään, olivat mahdollisuudet ihmisen ja koiran väliseen vuorovaikutukseen suuremmat.⁹ Tällöin ihmisen ja koiran välille saattoi helpommin kasvaa side, jota voi kuvata aidosti lämpimästi. Myös koiriin, joiden menestys kokeissa ja näyttelyissä oli parempi, suhtauduttiin yleensä läheisemmin. Koiran herättämät tunteet olivat siis sidoksissa siihen, miten se menestyi kilpailuissa ja käyttäytyi ylipäättään. Tällöin koiraan suhtauduttiin enemmän arvostaen, sillä sen ansioiksi nähtiin asiat, joita se oli saavuttanut, eikä arvostus siis ollut pyyteetöntä. Positiivinen suhtautuminen ja seuraavassa luvussa käsiteltävä käytännöllinen suhtautuminen olivat siis yhteydessä toisiinsa. Positiivisen suhtautumisen takana olevat tekijät vaikuttivat suhtautumisen luonteeseen ja keston. Lämmin suhtautuminen saattoi olla pysyvämpää, kun taas arvostus koiraa kohtaan saattoi laskea, jos sen tulokset seuraavassa näyttelyssä olivatkin huonommat.

Yleisesti Suomen Kennelliitto piti kaikkein tärkeimpänä ja tunteita herättävimpänä koirana pystykorvaa. Koska kyseinen rotu nähtiin ainoana täysin suomalaisena koirarotuna, haluttiin sen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi tehtävän työtä kenneltoimijoiden parissa.¹⁰ Pystykorvat saivat täten yleisesti osakseen positiivista ja arvostavaa huomiota Kennelliiton sisällä. Niistä kirjoitettiin lehtiin paljon tekstejä, joiden tavoitteena oli auttaa pystykorvien omistajia kehittämään koiriaan. Koiran rotu saattoi joissain tilanteissa nousta koiran omien ominaisuuksien edelle, kun suhtautumiset sitä kohtaan rakentuivat. Tämä näkyi myös toiseen suuntaan, kun sekarotuisten koirien rotu sai niihin kohdistumaan negatiivista suhtautumista.

⁹ Cudworth 2022.

¹⁰ Mäkelä-Alatalo 1998, 100.

Suurimmaksi osaksi lehdessä esiintyi kuitenkin esimerkkejä siitä, miten koiran omat, positiiviset ominaisuudet ovat vaikuttaneet siihen, miten omistaja on siihen suhtautunut. Viisaiksi ja taitaviksi kuvailtuja koiria kohtaan oltiin arvostavampia ja niiden hyvinvointiin kiinnitettiin enemmän huomiota kuin koiriin, jotka eivät olleet yhtä ansioituneita. Esimerkkinä tästä on vuoden 1938 huhtikuun numerossa julkaistu juttu ”Panun kuolema”, jossa kerrotaan omistajan halunneen antaa jo vanhan koiran elää luonnolliseen kuolemaansa asti, koska koira oli ”lahjakkain ja viisain” kaikista koirista, joihin kirjoittaja oli elämänsä aikana tutustunut. Koiran pitämistä elossa ja siitä huolehtimista kuvataan jutussa poikkeustapauksena, mikä kuvastaa sitä, että juuri tämä koira oli omistajalleen erityisen tärkeä sekä arvokas ja sen seurasta haluttiin nauttia sen elämän loppuun asti. Samanlaista kohtelua ei kuitenkaan tarjottu jokaiselle kirjoittajan koiralle.¹¹ Yleistä julkaisussa oli se, että sekä koirien, että ihmisten muistokirjoituksissa koirien ja ihmisten välisistä suhteista kirjoitettiin kauniisti. Koirien kohdalla muistokirjoituksia saivatkin koirat, jotka olivat elämänsä aikana saavuttaneet omistajansa erityisen huomion ja arvostuksen, niin, että omistaja halusi tuoda koiran muistoa esille kaikille lehden lukijoille. Ihmisten muistokirjoituksissa taas heidät esitettiin yleisesti koirien ystävinä, ja kirjoituksissa saatettiin esitellä heidän ja joidenkin heidän koiriensä välisiä lämpimiä suhteita. Muistokirjoituksissa edesmenneestä haluttiin antaa lämmin muisto, mikä vaikutti siihen, millaisia asioita siihen kirjoitettiin.

Koiran omien ansioiden vaikutus sitä kohtaan koettuun lämpimään suhtautumiseen näkyy myös lehdessä julkaistusta ”Pelkuri”-nimisestä novellikatkelmasta.¹² Novellikatkelma kertoo koirasta, joka norsun uhatessa unohtaa aikaisemman pelokkaan käytöksensä ja rohkaistuu puolustamaan omistajaansa. Tekstistä esille nouseva rohkean ja omistajalleen lojaalin koiran arvostaminen kuvastaa myös yleistä lehdestä näkyvää suhtautumista. Koira, joka toimi erityisen rohkeasti tai ansioituneesti, sai kokea omistajansa arvostuksen. Tällaiset piirteet olivat sellaisia, jotka usein ansaitsivat koiralle positiivista huomiota omistajaltaan.

Lämmin suhtautuminen näkyy myös siinä, millaisilla sanoilla koiria kirjoituksissa kuvattiin. Niitä kutsuttiin esimerkiksi ystäviksi¹³ tai tovereiksi¹⁴. Koiran ja ihmisen välistä suhdetta ei kuvailtu vain hierarkkisesti, vaan suhde koettiin vastavuoroiseksi. Näin kirjoitti esimerkiksi Tohtori A. Munthe, jonka mukaan ”täytyy rakastaa koiria, mutta myös ymmärtää niitä”, jos

¹¹ J.L., ”Panun kuolema”. SKJ. Nro 4. 1938, 126–128.

¹² Samuel Scoville, ”Pelkuri”. SKJ. Nro 9. 1939, 272–281.

¹³ Esim. J. Hankajärvi, ”Lauri Forss In memoriam”. SKJ. Nro 10. 1940, 84.

¹⁴ Esim. Hilippa Pyykönen, ”Karjalan karhukoiran kohtalo”. SKJ. Nro 10. 1938, 298.

tahtoo hyväksi eläinlääkäriksi.¹⁵ Ihmisenkaltaistamisella, eli antropomorfismilla on osansa ihmisen ja eläinten välisten suhteiden rakentumisessa. Koirille annetaan ja niissä nähdään ihmismäisiä piirteitä.¹⁶ Tällaista ihmisenkaltaistamista on juuri esimerkiksi koiran pitäminen ystävänä. Ihmismäisten piirteiden näkeminen ja etsiminen koirassa kertoo siitä, että siihen suhtauduttiin yksilönä, ja sen oma olemus nähtiin arvokkaana. Usein lehteen varmasti kirjoitettiin juuri niistä koirista, jotka olivat saavuttaneet omistajansa suurimman arvostuksen, joten siksi juuri näiden koirien ja niiden omistajien välinen lämmin suhde nousee kirjoituksissa esille. Huomionarvoista on ero siinä, miten jotkut ihmiset kirjoittivat olevansa kaikkien koirien ystäviä, kun taas joillekin ystäviä olivat vain omalla toiminnallaan tällaisen suhtautumisen ansainneet koirat.

Vuoden 1939 lehden maaliskuun numerossa kirjoitettiin kanakoirista ja niiden kanssa harrastettavasta metsästyksestä.¹⁷ Kirjoituksessa mainitaan ”luottamuksellisen toveruussuhteen” olevan välttämätön omistajan ja koiran välillä, jos he haluavat onnistua riistan pyydystämässä. Koiran ja omistajan välisen suhteen merkitykseen kiinnitettiin huomiota, kun parivaljakon yhteistyö oli kyseessä. Koiran ja omistajan välinen suhde vertautuu siis tässä kirjoituksessa työtoverusten väliseen ystävyyteen. Sen merkitys parin välisen yhteistyön mahdollistajana on suurin, eikä suhteella nähdä olevan suurta itseisarvoa. On kuitenkin todennäköistä, että kiintymyssuhde vahvistui ja saavutti itseisarvoa yhteistyötä tehdessä.

Varsinkin käytännöllinen ja lämmin suhtautumistapa liittyivät usein toisiinsa, kun jänismetsällä kunnostautunutta koiraa pidettiin läheisenä ystävänä tai koiraa, johon omistaja oli itse kiintynyt, otettiin mukaan metsästysmatkoille, vaikka se ei olisikaan ollut kaikista paras metsästyskoira. Varsinkin näiden kahden suhtautumistavan yhdistymiseen vaikutti luultavasti se, että koira, joka toimi onnistuneesti, oli vaikeampi nähdä vain hyödykkeenä, vaan sen inhimillisemmät puolet nousivat myös esille, ja sitä kohtaan alettiin tuntea läheisyyttä. Myös koiran kanssa vietetty aika kasvatti koiran ja omistajan välistä sidettä. Suhde koiraan saattoi siis vaikuttaa siihen, miten siihen suhtauduttiin. Omia koiria pidettiin arvokkaampina ja niille saatettiin sallia myös luonteenpiirteitä, joita muiden ihmisten koirissa olisi pidetty täysin sallimattomina. Myös se, mitä koirassa piti tärkeänä, vaikutti siihen, miten tietty henkilö suhtautui

¹⁵ ”Toht. A. Munthe koirista”. SKJ. Nro 10. 1940, 76.

¹⁶ Charles 2016.

¹⁷ V.I. Mikkonen, ”Kanakoirien pahoista luonteenpioista”. SKJ. Nro 3. 1939, 69.

erilaisiin koiriin. Jotkut kirjoittajat arvostivat eniten kaunista haukkuääntä, kun taas toisten mielestä koiran tärkein ominaisuus oli miellyttävä luonne.

2.2 Käytännöllinen suhtautuminen

Kaikista Kennelliiton Julkaisussa esille nousevista suhtautumistavoista yleisin on käytännöllinen suhtautuminen koiria kohtaan. Syy tähän on Kennelliiton toiminnan tavoitteissa. Koska liiton tarkoituksena oli juuri metsästys- ja muiden hyötykoirien kasvatustoiminnan edistäminen, on luonnollista, että koiriin suhtauduttiin käytännöllisesti, ja että lehdessä kirjoitettiin siitä, miten koiria voi kehittää suuntaan, jossa niitä on mahdollista hyödyntää erilaisissa tehtävissä mahdollisimman onnistuneesti. Koiran kehittäminen mitä tahansa lajia varten saattaa kestää useita vuosia, joten jo ennen kouluttamista omistaja usein haluaa koiralla olevan tiettyjä ominaisuuksia, joista myöhemmin on hyötyä koulutuksen alkaessa. Esimerkiksi luotettavuus ja nopea oppiminen nähdään koulutettavalle koiralle tärkeinä ominaisuuksina.¹⁸ Koiraa hankkimassa olevat henkilöt haluavat siis koiran, joka jo ennalta nähdään potentiaalisena hyötykoirana. Vaikka koulutuksen avulla on mahdollista saada monenlaisista koirista toimiva hyötykoira, nähdään koiran synnynnäiset ominaisuudet silti tärkeiksi sen tulevaisuuden koulutusmahdollisuuksia tarkasteltaessa.

Koirien kouluttaminen ei ollut 30- ja 40-lukujen taitteen Suomessa samanlaista kuin nykypäivänä, vaan toimintatavat olivat kovempia ja kuri ankara. Pelolla kouluttaminen oli joidenkin kouluttajien pääsääntöinen toimintatapa. Koirille huudettiin ja niitä saatettiin kurittaa koirapiiskoilla, joita myytiin nahkaliikkeissä. Näitä piiskoja käytettiin myös koirien taluttamiseen, jotta koira pysyisi kurissa ja pelokkaana. Ajan koiria kuvattiin erilaisiksi kuin nykypäivän koiria. Niiden luonteet olivat kovempia, eikä niiden kouluttamista olisi koettu mahdolliseksi nykyisiä menetelmiä hyödyntämällä.¹⁹ Kennelliiton Julkaisussakin tällainen ajattelutapa koirien koulutuksesta, sekä niiden kanssa toimimisesta nousee ajoittain esille. Vaikka julkaisussa ei suoranaisesti kannusteta kohtelemaan koiria ankarasti niitä kouluttaessa, olivat ajan asenteet kovempia, mikä näkyy lehdenkin teksteissä.

Koulutustavat näkyvät lehden kirjoituksissa metsästyskoirista. Vaikka Kennelliitolla oli myös muihin hyötykoiriin liittyvää toimintaa, oli metsästys yleisin ja merkittävin liiton käsittelemä aihe. Esimerkiksi palveluskoirillekin liitto järjesti kokeita ja poliisikoiriakin oli mukana liiton

¹⁸ Koski & Bäcklund 2017.

¹⁹ Aaltonen & Unhola 1999, 127.

toiminnassa, mutta tämä sai liitossa vain vähän huomiota,²⁰ mikä näkyy myös julkaisussa. Suurin osa artikkeleista käsittelee metsästyskoiria, eikä muista hyötykoiratyypeistä ole kirjoitettu oikeastaan lainkaan. Cudworth kirjoittaa erilaisista koirien tekemistä työtyypeistä. Hän esittää koirien nykypäivän tärkeimmäksi työmuodoksi ihmiselle seuran ja läheisyyden tarjoamisen.²¹ Tutkielmassani tarkastelemana ajanjaksona tällainen työnteko ei kuitenkaan ole ollut pääosassa koirien tekemässä työssä, vaan niiden tekemä työ on ollut selkeämmin työkseen vertautuvaa toimintaa, kuten riistan hakua ja ihmisten jäljittämistä. Koiran työ nähtiin siis kirjoituksissa ”aitona” työnä, ja niiden tarjoama seura ja läheisyys oli sivuosassa. Vaikka siitä nauhattiinkin, ei se ollut kenneltoimijoiden pääsääntöinen syy koirien hankintaan ja niiden kanssa elämiseen.

Huomionarvoista on se, miten suuri osa lehden sivumäärästä on käytetty koirien erilaisten palkintojen listaamiseen. Esimerkiksi vuoden 1939 lehden yhdistetyssä touko- ja kesäkuun numerossa lehden 67:stä sivusta 36 on käytetty erilaisiin koirien valionäyttelyssä saamiin palkintoihin.²² Usein palkintosivuilla oli listaukset myös ajokoirakokeiden suorituksista, mutta niitä järjestettiin hieman harvemmin kuin näyttelyitä. Joissain näyttelyluetteloissa mainittiin vain koiran perustiedot, mutta usein mukana oli myös ”palkintotuomarikertomuksia”, joissa tuomari kuvaili koiran ulkomuotoa. Tällaisissa kuvailuissa nostettiin esille koiran ulkonäöstä tarkkojakin seikkoja, joiden mukaan sitä oli näyttelyssä arvioitu. Näissä kuvauksissa huomionarvoista on se, että vaikka koiran kuvaus ei olisikaan ollut täydellinen, on se saattanut saada palkintoja. Esimerkiksi narttukoira, jonka päätä kuvattiin ”oudoksi”, sai silti ensimmäisen palkinnon.²³ Palkintoja saadakseen koiran ei siis tarvinnut olla ulkomuodoltaan täydellinen. Ulkonäkö saattoikin olla käytöstä vähemmän merkittävä tekijä koiraan suhtautumisen rakentamisessa.

Palkintolistauksen lisäksi lehdissä oli paljon tekstiä, joka esitteli ja arvioi erilaisia koiran ominaisuuksia, kuten niiden haukkua. Tällaiset koirien erilaisten ominaisuuksien arvioinnit ja niiden mittaaminen vahvistavat suhtautumistapaa, jossa koira nähdään hyötyarvonsa kautta. Esimerkiksi metsästyskilpailuissa yksi tärkeistä arviointiin vaikuttavista tekijöistä oli koiran haukku. Haukku vaikutti metsästyksen onnistumiseen, mutta myös haukunnan miellyttävyyttä pelkkänä äänenä arvioitiin. Koiran haukkua arvioitiin siis sekä sen kuuluvuuden, että sen

²⁰ Mäkelä-Alitalo 1998, 133.

²¹ Cudworth 2022.

²² SKJ. Nro. 5–6. 1939.

²³ ”SKL:n IV valionäyttely Helsingissä 6–7. 5. 1939”. SKJ. Nro 5–6. 1939, 164.

miellyttävyyden kautta.²⁴ Jotta koira pidettäisiin hyödyllisenä ja arvokkaana, sillä piti olla siis useita positiivisia ominaisuuksia. Ylipäätään koiria arvioitiin lehden teksteissä ja Kennelliiton järjestämässä kilpailuissa kokonaisvaltaisesti. Hyvän koira ajateltiin olevan sekä hyödyllinen että ulkonäöltään miellyttävä.

Koiria arvosteltiin lehdessä siis monin erilaisin tavoin. Nämä tavat tulivat suurimmaksi osaksi koirakilpailujen standardeista, joihin koiria koulutettiin ja jalostettiin. Joissain kirjoituksissa koiriin suhtauduttiin miltei esineellistävasti ja niiden arvo rinnastettiin ainoastaan niiden hyötyarvoon. Tällaisissa tapauksissa käytännöllinen ja negatiivinen suhtautuminen saattoivat ilmetä kirjoituksissa myös rinnakkain. Aikaisemmin hyödyllisenä arvostettu koira saattoi esimerkiksi vammautumisen seurauksena menettää arvostuksensa omistajan silmissä. Kenneltoiminnassa mukana olevia koiria ei nähty lemmikkeinä, vaan ne olivat hyötykäytössä olevia eläimiä. Tästä kertoo esimerkiksi se, että varsinkin suuremmilla kenneleillä koirat eivät asuneet ihmisten kanssa samoissa rakennuksissa, vaan niille oli rakennettu omia, moderneja kenneltiloja.²⁵ Tällainen koirien ja ihmisten asuintilojen välinen ero rakentaa eroa koirien ja omistajien välille. Koiran asuinpaikka vaikutti myös siihen, miten siihen suhtauduttiin. Vanhetessaan jotkin koirat saattoivat päästä asumaan sisälle talon päärakennukseen kotikoiriksi.²⁶ Sisällä talossa asuva koira rinnastui usein enemmän lemmikkiin, kun taas ulkona kennelrakennuksessa asuvat koirat olivat hyötykoiria, joita tarkasteltiin tämän aseman kautta. Se, että Kennelliiton jäsenistä suuri osa oli miehiä, saattoi vaikuttaa siihen, millaisiksi koirien asuinpaikat haluttiin järjestää. Naiset ovat yleensä miehiä halukkaampia päästämään koiran asumaan sisälle ihmisten kotitaloon.²⁷ Kenneltoiminnassa koirien asuttaminen ulkona nähtiin myös eri tavalla, kuin lemmikkieläinten asuinpaikkoja käsiteltäessä.

Kenneltoiminnan miesvaltaisuus saattoi vaikuttaa myös siihen, miksi koiriin suhtauduttiin ensisijaisesti käytännöllisyyden kautta. Koirien inhimillistäminen ja koirien ja ihmisten välisen rajan hämärtäminen saatetaan nähdä epämaskuliinisena,²⁸ ja siksi tällaista toimintaa ei usein suosittu miesten keskuudessa. Varsinkin 30- ja 40-luvun taitteen Suomessa yleiset asenteet olivat melko kovia ja käytännöllinen suhtautumistapa kaikkien elämän osa-alueiden kohdalla

²⁴ Onni Pohjola, ”Vieläkin ajokoiriemme haukusta”. SKJ. Nro 7–8. 1939, 203.

²⁵ Aaltonen & Unhola 1999, 84.

²⁶ Aaltonen & Unhola 1999, 82.

²⁷ Cudworth 2022.

²⁸ Charles 2016.

oli yleinen. Koirien ylenpalttista lellittelyä tai paapomista ajateltiin siis luultavasti katsottavan huonosti.

Leena Koski ja Pia Bäcklund väittävät artikkelissaan, että Suomen myöhäinen kaupungistuminen vaikuttaa siihen, millaisina seuraeläiminä koirat nähdään Suomessa.²⁹ Tämä on saattanut vaikuttaa myös siihen, miten Kennelliiton toimijat suhtautuivat koiriin. Tarkastelemanani ajanjaksona Suomi oli vielä maatalousyhteiskunta, joten koirien roolitkin ovat olleet erilaisia kuin myöhemmässä teollistuneessa yhteiskunnassa. Maatalousvaltaisessa yhteiskunnassa esimerkiksi itse metsästetyllä lihalla oli suurempi merkitys ruokapöydässä, ja koiria on tarvittu apuna sen saavuttamiseksi. Täten niiden rooli on ollut vielä suurempi hyöty- kuin seuraeläimenä, joten niitä on tarkasteltu kyseisen roolin näkökulmasta käsin. Myös ajan muut arvot ovat vahvistaneet ajatusta siitä, että koiran tarkoituksena on ensisijaisesti olla omistajalleen hyödyksi, eikä vain nykypäivän kaltaisena seuraeläimenä. Kenneltoiminnan aloittamisessa oli eri ihmisillä erilaisia taustoja, mutta yleinen tausta koiran hankinnalle oli varkauden uhriksi joutuminen.³⁰ Koiran katsottiin ehkäisevän tulevia varkauksia, joten jo ensimmäistä koiraa ottaessa hyötynäkökulma oli vahvasti esillä. Oli mahdollista, että perhe oli jo aikaisemmin ajatellut koiran hankintaa, mutta vasta kun ymmärrettiin, mikä hyöty eläimestä olisi perheelle, se hankittiin.

Sota-ajan jälkeinen ruuan säännöstely näkyi myös koirien elämässä. Vuonna 1940 Kennelliitto ehdotti, että koirillekin annettaisiin ruokakortti. Ennen tämän anomuksen antamista lehdessä perusteltiin koirien ruokkimista nostamalla esille niiden ihmisille antamat hyödyt, joista mainittiin varsinkin taloudelliset. Huomionarvoista on myös se, miten koira tekstissä verrannollistettiin muihin kotieläimiin, sitä kutsuttiin esimerkiksi ”ihmisen vanhimmaksi kotieläimeksi”.³¹ Ensin kortti annettiin kuitenkin vain tarkasti rajatulle hyötykoirajoukolle, johon lukeutuivat esimerkiksi poliisi- ja opaskoirat. Myöhemmin ostolupia saivat myös siitostoiminnassa tärkeinä pidetyt koirat.³²

Vuoden 1939 lehden kolmannessa numerossa oleva juttu ”Kanakanorien pahoista luonteenvi-
oista” nostaa esille sen, miten koirista puhuttiin, jos niiden ominaisuudet tekivät niistä esimerkiksi onnistumattomia toimimaan metsästystoiminnassa. Tällaiset piirteet piti jutun mukaan kitkeä pois koirista mahdollisimman pian niiden huomaamisen jälkeen, jos se oli ylipäättään

²⁹ Koski & Bäcklund 2017.

³⁰ Aaltonen & Unhola 1999, 79.

³¹ ”Koirillekin ruokakortti”. SKJ. Nro 11. 1940, 97–98.

³² Mäkelä-Alatalo 1998, 148.

mahdollista.³³ Samaa teemaa käsittelevässä toisessa artikkelissa kirjoitetaan kuitenkin siitä, miten koiran jotkin ominaisuudet saattoivat olla ensivaikutelmalta negatiivisia, mutta joissain toimissa niistä saattoikin olla hyötyä. Esimerkiksi oveluus nähtiin tällaisena ominaisuutena. Ovela koira saattoi esimerkiksi torilla varastaa lihaa kauppiailta, mutta metsässä oveluutensa ansiosta saada jäniksiä helpommin kiinni kuin säyseä koira.³⁴ Käytännöllisessä suhtautumisessa koiriin saatettiin suhtautua siis eri tilanteissa eri tavoin, ja niiden piirteisiin suhtautumisenkin saattoi vaihdella. Kummassakaan artikkelissa koirien kaikkia negatiiviseksi koettuja piirteitä ei myöskään pidetty syynä automaattiseen lopetukseen, toisin kuin joissain muissa lehdessä julkaistuissa teksteissä³⁵. Koirat nähtiin mahdollisina kouluttaa eroon suurimmasta osasta ei-toivottuja piirteitä.

Seppo Turusen mielestä ihmisen ja eläimen välisessä suhteessa on aina kyse siitä, että ihminen käyttää eläintä hyödykseen omien tavoitteidensa saavuttamiseksi. Eläintä voi komentaa ilman että se väittää vastaan. Ihmisen ja eläimen suhteessa on siis hänen mukaansa aina mukana ”jonkinlainen vallan tunne”.³⁶ Tällainen perusajatus on mukana myös suuressa osassa Kennelliiton toimijoiden kirjoituksia. Koiria hyödynnetään metsästämiseen tai ihmisen oman statuksen ylläpitämiseen. Niiden siitoskäytöstä taas voi saada rahallista hyötyä. Myös valta, jota ihmisellä on eläimeen, nousee lehdissä esille moninaisesti. Ihminen voi päättää eläimen elämästä, ja jos eläin ei tottele, se saattaa joutua lopetettavaksi. Lievemmissäkin tapauksissa, joissa ihminen ja eläin toimivat yhteisemmässä ymmärryksessä, on aina mukana ihmisen ja eläimen välinen valtasuhde, mikä näkyy kaikessa suhtautumisessa koiriin.

2.3 Negatiivinen suhtautuminen

Vaikka suurin osa Kennelliiton Julkaisun teksteistä käsittelee koiria joko ihmisen ystävinä tai ainakin hyödyllisinä olentoina, nousee lehdessä esille myös yllättävän paljon negatiivisia suhtautumistapoja koiria kohtaan. Yhteistä näille kirjoituksille on se, että ne koskevat yleensä kahden ensimmäisen kategorian ulkopuolelle jääneitä koiria. Koirat, joita kirjoittajat eivät koe voivansa hyödyntää omassa toiminnassaan, saavat osakseen negatiivisia suhtautumisia. Myös yleensä koiriin positiivisesti suhtautuvien kirjoittajien teksteistä saattaa havaita negatiivisia suhtautumisia tiettyjä koiria kohtaan.

³³ V. I. Mikkonen, ”Kanakoirien pahoista luonteenvioista”. SKJ. Nro 3. 1939, 69–77.

³⁴ Väinö Koistinen, ”Ajokoirien luonteesta ja yksilöllisistä ominaisuuksista”. SKJ. Nro 5–6. 1938, 132–133.

³⁵ Esimerkiksi V. Nikoskelainen, ”Pystykorvamme metsästyskoirana”. SKJ. Nro 1. 1941, 5.

³⁶ Turunen 2011, 14.

Negatiivinen suhtautuminen sekarotuisia koiria kohtaan nousee esille vuoden 1939 viimeisessä lehdessä julkaistussa kirjoituksessa, jonka kirjoittamisajankohtana talvisota on loppunut ja sen aiheuttamia vahinkoja käsitellään. Sen lisäksi, että sodassa on menetetty jalostuksessa käytettyjä, arvokkaiksi kuvattuja koiria, mainitaan sodassa menetetyn myös “vähäarvoisia sekarotuisia”.³⁷ Tällainen ajattelutapa nousee esille myös muussa aineistossa. Esimerkiksi sotilaiden sodan aikana Venäjän puolelta Suomeen tuomista sekarotuisista koirista kirjoitettiin varoittavasti. Näiden koirien epäiltiin tuoneen Suomeen jopa vesikauhua. Samassa kirjoituksessa mainittiin myös se, kuinka “nämä taloudellisestikin vähäarvoiset ryssänkoirat täällä kaventavat niitä niukkoja elintarpeita, mitä omille koirille täällä voidaan antaa”.³⁸ Kirjoituksessa näkyy hyvin kontrasti sen välillä, miten erilaisista koirista kirjoitettiin. Ulkomaiset ja sekarotuiset koirat jäivät arvoasteikossa kauas suomalaisten rotukoirien alle. Aikakauden yleinen venäläisvastaisuus, jota sota oli vahvistanut, saattoi myös vaikuttaa siihen, että maasta tulleita koiria kohtaan suhtauduttiin varauksella. Samaan aikaan vallalla ollut suomalaiskansallinen ajatusmaailma ohjasi ihmisiä suosimaan koirarotuja, jotka nähtiin aidosti suomalaisina.

Koska kenneltoimijat keskittyivät rotukoirien jalostamiseen ja niiden parissa toimimiseen, eivät he ehkä yleisesti kiinnittäneet sekarotuisiin koiriin niin paljon huomiota, että he olisivat huomanneet ja oppineet arvostamaan niiden positiivisia piirteitä. Jo rotukoirien välisissä suhtautumistavoissakin nousee esille se, miten koiria arvotettiin sen pohjalta, kuinka arvokkaita ne olivat joko jalostustoiminnassa tai niiden avulla tehdyssä työssä, kuten metsästyksessä. Täten ei ole yllättävää, että samanlainen arvottaminen näkyy myös suhtautumisessa sekarotuisiin koiriin, joilla ei ole varsinkaan jalostuksessa nähty olevan arvoa. Sekarotuiset koirat eivät myöskään välttämättä sopineet siihen muottiin, jollaisia koirien piti kenneltoimijoiden mielestä olla. Sekarotuiset koirat saattoivat esimerkiksi kulkea vapaana, käyttäytyä huonosti ja olla ulkomuodoltaan kenneltoimijoiden silmiä miellyttämättömiä. Niihin saatettiin myös yhdistää asioita, jotka laskivat niiden suosiota yleisesti ihmisten mielissä, kuten paikkojen sotkemista ja suurissa laumoissa kulkemista.³⁹ Näin käyttäytyvät koirat saattoivat aiheuttaa jopa pelkoa ja laskea kaikkien koirien arvostusta yhteiskunnassa, mikä ei olisi ollut kenneltoimijoiden mieleen.

Rotukoiriin, joiden luonne koettiin huonoksi, suhtauduttiin Kennelliiton Julkaisussa julkaistuissa teksteissä erityisen negatiivisesti. Siinä missä sekarotuiset koirat usein mainittiin vain

³⁷ ”Sodan päätyttyä”. SKJ. Nro 10–12. 1939, 298.

³⁸ ”Vieraita koiria ja koiratauteja”. SKJ. Nro 7–12. 1941, 248.

³⁹ Turunen 2011, 94–96.

ohimennen, oli huonoiksi kuvatuista rotukoirista lehdissä enemmän kirjoituksia. Tällaiset koirat kehoitettiin joissain kirjoituksissa jopa lopettamaan, sillä niillä ei nähty olevan mitään arvoa. Esimerkiksi koiranpennut, jotka tarhakasvatuksen seurauksena eivät ole kehittyneet rohkeiksi, kelpasivat erään kirjoittajan mukaan vain “rukkasnahoiksi”.⁴⁰ Samassa artikkelissa kirjoitetaan: ”Laimeaa ja veltoa pystykorvaa ei kannata kasvattaa ensimmäistä syksyä pitemmälle; siihen kiinnitetyt toiveet metsäkoirana menevät joka tapauksessa hukkaan.”⁴¹ Tällaisissa kirjoituksissa koiralla ei nähty olevan ollenkaan itseisarvoa, vaan ainoastaan välineellinen arvo ihmisen toiminnan mahdollistajana. Koiran, jolla ei nähty olevan ihmiselle arvoa, lopettaminen ei myöskään herättänyt suuria vastenmielisyyden tunteita, vaan se nähtiin luonnollisena osana kenneltoiminnan harjoittamista. Tällainen koirasta eroon hankkiutuminen ei sovi yhteen sen kanssa, että koiria olisi pidetty osana perhettä. Niiden asema arvostuksen kohteena on väliaikainen, ja voi helposti rikkoutua, jos koira toimii tavoilla, joita ihminen ei hyväksy.⁴² Koira saattoi saada siis osakseen negatiivisen suhtautumisen, jos sen käytös ja toimintatavat yllättäen muuttuivat ihmisen mielestä huonompaan suuntaan. Myös varsinkin jalostukseen käytettävistä koirista saatettiin puhua hyvinkin esineellistävästi. Niiden kohdalla pientenkin negatiivisten piirteiden merkitykset kasvoivat, kun tällaisten piirteiden ei haluttu periytyvän seuraavalle koirasukupolvelle.

Kennelliiton lehdessä ilmenee myös halveksuvia suhtautumisia seurakoiria kohtaan. Rotukoiran roolia metsästyksessä nostettiin esiin, mikä ilmenee esimerkiksi seuraavasta kirjoituksesta: “Jos lyömme sen (jalostuksessa käytettävän koiran metsästyskunnan) laimin useassa polvessa peräkkäin, niin koira unohtaa tyystin alkuperäisen tarkoituksensa, lintujen hakemisen ja haukkumisen, ja muuttuu pelkäksi seurakoiraksi, mikä ei ole suotavaa, jos haluamme “piskeistä” päästä, sillä rahvaalla on sellainen käsitys, että “piski” on parempi metsäkoirana kuin kallis rotukoira.”⁴³ Suurin osa seurakoiratoiminnasta oli kilpailevan liiton, Suomen Kennelklubin alaista, mikä saattoi vaikuttaa siihen, miten seurakoiriin Kennelliitossa suhtauduttiin. Myös yleinen kallistuminen hyötykoirien suuntaan vaikutti luultavasti siihen, että seurakoiriin suhtauduttiin Kennelliitossa yleisesti melko negatiivisesti. Ne esimerkiksi nähtiin naisten pilalle hemmottelemina otuksina ja Kennelliiton alaisia Seurakoirakerhoa ja Terrierikerhoa kohtaan suunnattiin painostusta.⁴⁴

⁴⁰ V. Nikoskelainen, ”Pystykorvamme metsästyskoirana”. SKJ. Nro 1. 1941, 5.

⁴¹ V. Nikoskelainen, ”Pystykorvamme metsästyskoirana”. SKJ. Nro 1. 1941, 7.

⁴² Charles 2016.

⁴³ A. R., ”Pystykorvatyyppimme ja siitostyo”. SKJ. Nro 9. 1940, 38–39.

⁴⁴ Mäkelä-Alatalo 1998, 140.

Myös huonotapaisiksi tai muuten käyttökelttomiksi kuvatut koirat saivat osakseen negatiivista suhtautumista. Tarkkaan erilaisia koirien luonteita arvioi Väinö Koistinen, joka mainitsee raukkamaisen luonteen tekevän koirasta “ikävän ja vastenmielisen”. “Veltto, vetelä, saamaton” koira on myös Koistisen kirjoituksessa mainittu koiratyyppejä, jollaista hän ei arvosta.⁴⁵ Koiran luonne oli siis suuri tekijä, joka vaikutti siihen, millaiseksi suhtautuminen koiraan kohti rakentui. Jotkin luonnetyypit koettiin sellaisiksi, että niitä ei saisi koiralta kouluttamalla pois, ja tällaista luonnetta omaavaa koira ei myöskään siksi voisi hyödyntää kenneltoiminnassa tehokkaasti. Käytännöllisen ja negatiivisen suhtautumisen välillä on siis yhteys. Koira, jolla ei nähty olevan käytännön toimissa arvoa, sai osakseen negatiivisempaa suhtautumista kuin koira, jolla on mahdollisuus osoittaa hyötynsä erinäisissä toimissa. Lehden kirjoituksissa nousikin vahvana esille ajatus siitä, kuinka koiran arvo ja sen tuottama hyöty olivat erottamattomasti kiinni toisissaan. Hyödyllinen koira oli arvokas, kun taas hyödytön koira koettiin arvottomaksi.

⁴⁵ Väinö Koistinen, ”Ajokoirien luonteesta ja yksilöllisistä ominaisuuksista”. SKJ. Nro 5–6. 1938, 135.

3 Lopuksi

Suomen Kennelliiton Julkaisun tarkasteleminen on nostanut esille erilaisia suhtautumistapoja, joita kenneltoimijoiden parissa Suomessa esiintyi 1930- ja 40-lukujen vaihteessa koiria kohtaan. Nämä suhtautumistavat nousivat esille lehteen kirjoitetuista teksteistä. Suurin esille noussut tekijä oli kenneltoimijoiden ajattelussa tuona aikana vallalla ollut ajatus siitä, että koiran arvo oli liitännäinen sen hyödyllisyyteen. Tarkastelussa nousi esille lämmintä ystävyyttä ja toveruutta ihmisten ja koirien välillä, ja tämän vastakohtana negatiivisia suhtautumisia koiria kohtaan. Varsinkin negatiiviset suhtautumiset olivat tiiviisti yhteydessä hyödyn ajatuksen kanssa, kun ne usein suuntautuivat sekarotuisiin tai muuten hyötykäytön ulkopuolelle jääviin koiriin. Tämän ohella hyödyn ajatus paistoi kuitenkin läpi kaikesta koiriin liittyvästä ajattelusta. Hyödyllistä koiraa arvostettiin, kun taas hyödyttömäksi koettu koira sai osakseen negatiivisempia suhtautumisia. Hyötyajattelu on linjassa ajankuvan kanssa.

Tarkastelemani lyhyehkön ajanjakson aikana suhtautumisissa koiriin ei näkynyt merkittävää ajallista muutosta. Vaihtelu, jota erilaisista suhtautumistavoista esiintyi, johtui tekstien pohjilla olleista erilaisista näkökulmista. Myös kirjoittajan oma tausta vaikutti siihen, millaiset suhtautumistavat hänen tekstistään nousivat esille. Myöskään sota-aika ei suuresti vaikuttanut siihen, miten koiriin suhtauduttiin yleisesti ennen sitä tai sen jälkeen. Sota-aika tosin nosti esille aikaisempaa enemmän kritiikkiä sekarotuisia koiria kohtaan, kun niitä oli esimerkiksi tuotu maahan Venäjältä, mutta suuria muutoksia kenneltoiminnassa mukana oleviin koiriin ei kirjoituksissa esiintynyt.

Huomionarvoista kirjoituksissa ja niistä esille nousevissa suhtautumistavoissa on se, että yhtä yleistä kaikkiin koiriin kohdistuvaa suhtautumistapaa ei näkynyt missään kirjoituksessa. Vaikka useissa kirjoituksissa kirjoittaja kuvaili itseään tai muita henkilöitä koirien ystäväksi, ei tämä ystävyysuhde ollut pyyteetön. Erilaisiin koiriin suhtauduttiin eri tavoin, mikä näkyi varsinkin suhtautumisissa sekarotuisiin koiriin. Joissain teksteissä esiintyvä hyvin negatiivinen suhtautumistapa koiriin on vahvassa kontrastissa sen kanssa, miten joissain kirjoituksissa koirista kirjoitettiin hyvinkin ylistävästi ja kenneltoiminnassa mukana olevista ihmisistä ”jokaisen koiran ystävä”. Lehteen kirjoittaneiden ihmisten eriävät tavat koiriin suhtautumisten kannalta olivatkin välillä hyvinkin kiivaissa ristiriidoissa keskenään.

Tärkeä suhtautumiseen vaikuttava tekijä oli koiran käyttötarkoitus. Myös koiranäyttelyissä koiran ulkonäön tarkasteleminen ja koiran arvottaminen sen kautta oli yleistä. Omista koirista

kertovissa teksteissä suhtautuminen oli lämpimämpää kuin teksteissä, joissa kerrottiin esimerkiksi yleisesti vinkkejä koiran hoitoon. Omien koirien kanssa tehdyt yhteiset aktiviteetit olivat usein merkittävä tekijä koiran ja omistajan välisen suhteen rakentuuessa. Palkintotuomarit taas suhtautuivat työnsä puolesta kaikkiin koiriin kriittisesti ja arvioivat niiden ulkonäköä ja käytöstä.

Tutkielmani on valottanut sitä, miten kenneltoimijat ovat vuosina 1938–1941 suhtautuneet koiriin. Aiheesta on tulevaisuudessa mahdollista tehdä jatkotutkimuksia uusista näkökulmista. Varsinkin Kennelklubin sisällä esiintyneiden suhtautumisten tarkastelu ja vertailu Kennelliiton suhtautumisiin voisi olla mielenkiintoista ja nostaa esille näiden eri yhdistysten välisiä eroja ja yhteneväisyyksiä. Myös kenneltoiminnan ulkopuolella olevien ihmisten suhtautumisia koiriin tutkimukseni ajanjaksona voisi tarkastella. Erilaisten ihmisryhmien suhtautumistapojen vertailu toisiinsa voisi laajentaa myös käsityksiä siitä, miksi kenneltoimijoiden suhtautumistavat olivat juuri sellaisia kuin olivat. Aihe on siis kiinnostava myös jatkotutkimuksien kannalta.

Lähteet

Aikakauslehdet

Suomen Kennelliiton Julkaisu. 1938–1941.

Tutkimuskirjallisuus

Aaltonen, Uma & Unhola, Kaija. Suomen koirat sodassa ja rauhassa. 1999. Art House.

Charles, Nickie. Post-Human Families? Dog-Human Relations in the Domestic Sphere. Julkaisussa *Sociological Research Online*. 21(3). 2016. 83–94.

Cudworth, Erika. Labors of love: Work, labor, and care in dog-human relations. Julkaisussa *Gender, work & organization*. 29(3). 2022. 830–844.

Koski, Leena & Bäcklund, Pia. Whose agency? Humans and Dogs in Training. Teoksessa *Shared Lives of Humans and Animals*. Toimittanut Räsänen, Tuomas & Syrjämaa, Taina. 2017.

Mäkelä-Alitalo, Anneli. Pennusta pitäen: Suomalaisen kennelhistorian ensimmäiset sukupolvet. 1998. SHS.

Turunen, Seppo. Lemmikkielämää: Ihmisen eläinsuhde ja eläinten hyödyntäminen. 2011. Gaudeamus.